

“Γονείς στο σχολείο”

Καπούτση Αργυρώ

Νηπιαγωγός, 76ο Νηπιαγωγείο Θεσ/νίκης,
kaargie@yahoo.gr

Πεταλά Έλλη Ελένη

Νηπιαγωγός, 2ο Νηπιαγωγείο Πυλαίας,
ellie_petala@yahoo.gr

Καραβάτου Μαρίνα

Νηπιαγωγός, 2ο Νηπιαγωγείο Πυλαίας,
markaravatou@yahoo.gr

Καλανταρίδου Δέσποινα

Νηπιαγωγός, 2ο Νηπιαγωγείο Πυλαίας,
dkaladar@hotmail.com

Περίληψη

Έχοντας ως στόχο την εκπλήρωση της κοινωνικοπαιδαγωγικής αποστολής του νηπιαγωγείου, αλλά και την εφαρμογή σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των οικογενειών τους, αποφασίσαμε την εφαρμογή ενός καινοτόμου προγράμματος με τίτλο “Γονείς στο σχολείο”. Με την παρακάτω εργασία επιθυμούμε να κάνουμε γνωστή την εμπειρία που αποκτήσαμε από την εφαρμογή του προγράμματος, παραθέτοντας αναλυτικά τις ανάγκες που οδήγησαν τους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν τη συγκεκριμένη πρακτική, τους ενδοιασμούς που αναδύθηκαν, το πλαίσιο σχεδιασμού, όλα τα στάδια υλοποίησης και τέλος την ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση των δράσεων του προγράμματος από όλους τους εμπλεκόμενους. Το πρόγραμμα αυτό φαίνεται ότι αποτελεί ένα καλό ξεκίνημα για το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία καθώς έχει θετικά αποτελέσματα σε παιδιά, γονείς και σχολείο και ενισχύει τις μεταξύ τους σχέσεις με κύριο αποδέκτη το παιδί και την κοινωνικοσυναισθηματική αλλά και γνωστική ανάπτυξή του.

Λέξεις κλειδιά: γονεϊκή εμπλοκή, συνεκπαίδευση, ανοιχτό σχολείο.

Εισαγωγή

Η συμμετοχή των γονέων στην εκπαιδευτική δραστηριότητα του σχολείου δεν είναι μία καινοτομία, αλλά μία ζητούμενη και αναγκαία συνθήκη εδώ και πολλά χρόνια. Ποικίλα σχολεία, προγράμματα ή εκπαιδευτικά μοντέλα (όπως το αναπτυξιακό – αλληλεπιδραστικό πρόγραμμα “Bank Street”, το πρόγραμμα υψηλών στόχων “High Score”, τα σχολεία του Ρέτζιο Εμίλια, το οικοσυστημικό μοντέλο (Bronfenbrenner, 1989), το σφαιρικό μοντέλο ή μοντέλο των επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής (Erstein, 1995), το μοντέλο των σχέσεων οικογένειας-σχολείου (Ryan & Adams, 1995), το μοντέλο της γονεϊκής εμπλοκής (Hoover-Demsey et al., 1995), το μοντέλο της συνεκπαίδευσης (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009) κ.α.) που απασχόλησαν και διαχρονικά εμπνέουν την εκπαιδευτική κοινότητα, περιλαμβάνουν στις βασικές τους θέσεις την ενεργό συμμετοχή των γονέων και της τοπικής κοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα, η στοχοθεσία των σύγχρονων προγραμμάτων προτάσσει την ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων μάθησης για τον 21^ο αιώνα, των λεγόμενων 4c’s,

τα οποία περιλαμβάνουν την κριτική σκέψη, την επικοινωνία, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα. Δεξιότητες που έχουν ως επίκεντρο το παιδί, την διδακτική αμεσότητα ανάμεσα στο δάσκαλο και το μαθητή και τη συνεργατική διάθεση με την οικογένεια ή/και την τοπική κοινωνία. Στην ελληνική εκπαιδευτική νομοθεσία η πρόσφατη αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών προσανατολίζεται στην δημιουργία ενός καινοτόμου και αειφόρου σχολείου, ανοιχτού στην κοινωνία και στις συνδέσεις που μπορούν να αποβούν αποτελεσματικές. Ειδικότερα το πρόγραμμα σπουδών για την προσχολική εκπαίδευση, ορίζει “το νηπιαγωγείο ως τον σχολικό θεσμό που εισάγει τα παιδιά στην α’ βαθμίδα της εκπαίδευσης και οφείλει να προάγει τη μάθηση, την ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών”(ΦΕΚ Β' 687,2023), μέσα και από την συνεργασία με την οικογένεια, την οποία οφείλουμε να συμπεριλάβουμε ως γέφυρα για την επιτυχημένη μετάβασή τους στο σχολικό περιβάλλον.

Ο βασικός σκοπός του παρακάτω προγράμματος “Γονείς στο Σχολείο” είναι η ενδυνάμωση των παιδιών καθώς και η ενίσχυση όλων των εμπλεκόμενων και των μεταξύ τους σχέσεων. Οι επιμέρους στόχοι είναι:

- η εφαρμογή στην πράξη του τριγώνου Σχολείο-Παιδί-Οικογένεια,
- η γνωριμία των γονέων με το πρόγραμμα του σχολείου και η συνεργασία για την υλοποίηση δράσεων,
- η άμεση και στενή συνεργασία με τους γονείς των μαθητών προς όφελος της εκπαιδευτικής διαδικασίας,
- το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Το πρόγραμμά μας «Γονείς στο σχολείο» πραγματοποιήθηκε τα σχολικά έτη 2021-2022 και 2022-2023. Συμμετείχαν 4 νηπιαγωγοί, περίπου 100 νήπια με τους γονείς τους (1 γονέας από κάθε παιδί συνήθως), σε δύο διαφορετικά νηπιαγωγεία της Ανατ. Θεσ/νίκης, κατά τη διάρκεια του πρωινού-υποχρεωτικού προγράμματος. Το πρόγραμμα διήρκησε όλο το σχολικό έτος.

Μεθοδολογία

Κατά την εφαρμογή του προγράμματος χρησιμοποιήθηκαν πρακτικές και εργαλεία όπως: α)ομαδικές και ατομικές συναντήσεις γονέων-εκπαιδευτικών, β) συστηματική επικοινωνία με τους γονείς μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αλλά και τηλεφωνικά, γ) διαμοιρασμός έντυπου υλικού, δ) τήρηση ημερολογίου από τις εκπαιδευτικούς για την καταγραφή σκέψεων, απόψεων, προθέσεων των γονέων, ε) διαμοιρασμός ερωτηματολογίου πριν και μετά τη δράση «Ημέρα γονέα», στ) βιβλίο εντυπώσεων μετά τη δράση, ζ) διάχυση των ήδη πραγματοποιημένων κάθε φορά δράσεων προκειμένου να ενθαρρυνθούν περισσότερο διστακτικοί γονείς και η) διάλογος.

Δομή

Το πρόγραμμα «Γονείς στο σχολείο» οργανώθηκε πριν την έναρξη των μαθημάτων και βασίστηκε στην καθημερινή αλληλεπίδραση και συνεργασία εκπαιδευτικών – γονέων. Αξίζει σε αυτό το σημείο να γίνει μία επιγραμματική αναφορά σε όλες τις εκφάνσεις αυτής της αλληλεπίδρασης καθώς η καινοτομία του προγράμματός μας έγκειται ακριβώς στη συνεχή και πολυεπίπεδη ανάμειξη των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία. Ξεκινήσαμε με συναντήσεις γονέων των νέων μαθητών για μια πρώτη γνωριμία πριν την έναρξη των μαθημάτων, προχωρήσαμε σε συνάντηση με όλους τους γονείς την ημέρα του Αγιασμού με παιχνίδια γνωριμίας, μοιράσαμε φύλλα γνωριμίας και προσδοκιών καθώς και μια πρώτη ερώτηση πρόθεσης για επίσκεψή τους στο σχολείο, πραγματοποιήσαμε ομαδικές και ατομικές συναντήσεις για ενημερώσεις και συζήτηση προβληματισμών καθ’ όλη τη διάρκεια της χρονιάς. Σε ένα άλλο επίπεδο υπήρξε ανάθεση εργασιών στο σπίτι με τη συμμετοχή των γονέων και παρουσίασή τους στο σχολείο από τα παιδιά (π.χ. πληροφορίες για το όνομά

τους, σημαντικά γεγονότα που συνέβησαν τη χρονιά που γεννήθηκαν, πληροφορίες για τους ήρωες του 1821, πληροφορίες για τους πλανήτες κ.ά.), ανάθεση κατασκευής και παρουσίαση της (π.χ. σπίτι για το βοτσαλάκι-φιλαράκι, δημιουργία κούκλας, κατασκευή τρελοκαπέλου, μικρογραφίες πλανητών), συγκέντρωση υλικού για εποχιακές γωνιές (π.χ. γωνιά της φύσης, γωνιά της φωτογραφίας, λαογραφική γωνιά κ.α.), διοργάνωση εορταστικής εκδήλωσης από κοινού με τους γονείς (σκηνικά, δράσεις, μπουφές, μπαζάρ, φιλανθρωπική δράση, μουσική - συναυλία), δημιουργία ομάδας γονέων για συμμετοχή σε μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα όταν ακυρώθηκαν οι μετακινήσεις με λεωφορεία. Τέλος, έχοντας δομήσει τις σχέσεις μας με τους γονείς σε ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης και κοινής πορείας, πραγματοποιήθηκε και η δράση «Ημέρα γονέα» με την επίσκεψη του ίδιου του γονέα στο τμήμα του παιδιού του.

Κατά την “Ημέρα του Γονέα”, κάθε εβδομάδα, μία καθορισμένη μέρα, ένας γονέας επισκεπτόταν την τάξη με την έναρξη του ωρολογίου προγράμματος και αποχωρούσε με τη λήξη του. Ο σκοπός της παρουσίας του ήταν να παρακολουθήσει τη ρουτίνα και τη λειτουργία της τάξης και να πραγματοποιήσει με την βοήθεια της νηπιαγωγού, μία δράση. Η δράση αυτή ήταν είτε δικής του επιλογής (επάγγελμα, χόμπι, αγαπημένη δραστηριότητα του παιδιού του κ.ά.) είτε επηρεασμένη από τα θέματα που επεξεργαζόταν εκείνη την περίοδο η Νηπιαγωγός, είτε απλή παρατήρηση και συμμετοχή σε οργανωμένες δραστηριότητες που εφαρμόζονταν από τη Νηπιαγωγό. Δόθηκαν αυτές οι τρεις επιλογές προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμετοχή ακόμη και των πιο διστακτικών. Στην εν λόγω δράση αποτέλεσε βασική προϋπόθεση για την εφαρμογή της η εξασφάλιση της καθολικής συμμετοχής των γονέων, καθώς επίσης και η συνεργασία παιδιού-γονέα προκειμένου να οργανωθεί η δράση. Αναφορικά με τη θεματολογία με την οποία ασχολήθηκαν οι γονείς, επιλέχθηκαν όλα τα γνωστικά αντικείμενα, όπως προκύπτουν από το ΔΕΠΠΣ/ΑΠΣ με πρωτότυπο και ενδιαφέροντα τρόπο, ενώ αλληλοσυμπληρώθηκαν αρκετές δράσεις και πολλά αντικείμενα καλύφθηκαν διαθεματικά.

Παράλληλα, σε ένα από τα δύο Νηπιαγωγεία όλοι οι γονείς του τμήματος ταυτόχρονα (1 γονέας από κάθε παιδί) συμμετείχαν στο ημερήσιο πρόγραμμα μιας ολόκληρης ημέρας, από την προσέλευση έως την αποχώρηση, ακολουθώντας όλες τις ρουτίνες και τους κανόνες της τάξης και συμμετέχοντας σε δραστηριότητες οργανωμένες από την εκπαιδευτικό της τάξης. Είχαν δηλαδή την ευκαιρία να παρευρεθούν, να παρακολουθήσουν και να συμμετέχουν και οι ίδιοι, μαζί με το παιδί τους, σε μια τυπική μέρα στο νηπιαγωγείο.

Αποτελέσματα

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια και τα κείμενα των γονέων, αναλύθηκαν με κύριο σκοπό την ανατροφοδότηση και την αποτίμηση των δράσεων και όχι αποκλειστικά για την εξαγωγή ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Στα ερωτηματολόγια, τα οποία ήταν ανώνυμα, χρησιμοποιήθηκε η Likert Scale (1:καθόλου, 2: λίγο, 3: αρκετά, 4: πολύ, 5: πάρα πολύ), ενώ σε κάποιες ανοιχτές ερωτήσεις ζητήθηκε απάντηση με κείμενο.

Η πλειοψηφία των γονέων, στην πρόσκληση για συμμετοχή στην τάξη ένιωσαν χαρά και ενθουσιασμό καθώς και επιβεβαίωση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών. Ελάχιστοι ανέφεραν το δισταγμό και το άγχος για την επίσκεψη και για το αν θα μπορέσουν να εξασφαλίσουν άδεια από την εργασία τους.

Συνολικά, το 92,1% ανέφερε ότι βίωσε πάρα πολύ θετικά αυτή την εμπειρία, το 5,3% πολύ θετικά και το 2,6% αρκετά θετικά.

Στην ερώτηση, αν άλλαξε η αρχική τους στάση απέναντι στο σχολείο μετά την επίσκεψη, το 34,2 % απάντησε ότι άλλαξε πάρα πολύ, το 13,2 % πολύ, το 18,4% αρκετά, το 2,6% λίγο και το 31,6% καθόλου.

Σχετικά, με την αντίδραση και τη συμπεριφορά του παιδιού τους κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, το 42,1 % δήλωσαν ότι περίμεναν πάρα πολύ τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, το 34,2% πολύ, το 13,2% αρκετά και το 10,5% λίγο.

Στην ερώτηση, αν μπήκαν στον πειρασμό να χαρακτηρίσουν ή να αλλάξουν στάση απέναντι σε κάποια παιδιά του τμήματος, το 5,3% απάντησε πάρα πολύ, το 10,5% πολύ, το 7,9% αρκετά, το 2,6% λίγο και το 73,7% καθόλου.

Το 86, 8% των γονέων θα ήθελε πάρα πολύ να συμμετέχει σε κάτι αντίστοιχο την επόμενη χρονιά, το 10,5% πολύ και ένα 2,6% αρκετά.

Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς του τμήματος ήταν 100% θετική.

Το κλίμα της τάξης χαρακτηρίστηκε πάρα πολύ θετικό κατά 92,1% και πολύ θετικό κατά 7.9%.

Αναφορικά με την επιλογή του θέματος, το 92,1% επιθυμεί επιλογή μετά από συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, το 5,3% ελεύθερη επιλογή από τους γονείς και το 2,6% προκαθορισμένη από τους εκπαιδευτικούς.

Όσον αφορά τις προτάσεις τους για βελτίωση της δράσης δεν προτάθηκαν ουσιαστικές αλλαγές από την πλειοψηφία. Αναφέρθηκε η επιλογή θέματος να γίνεται από τους εκπαιδευτικούς, να είναι περισσότερες μέρες και όχι μόνο μία, να συμμετέχουν και οι δύο γονείς, να υπάρχει περισσότερος χρόνος στην τάξη.

Τέλος, σε σχέση με τις δυσκολίες που συνάντησαν ανέφεραν ότι οι εκπαιδευτικοί ήταν διευκολυντικοί και σε "δύσκολες" στιγμές έδιναν λύση. Κάποιοι ανέφεραν ότι δυσκολεύτηκαν με τη διαχείριση της τάξης και ειδικά με τη στάση τους απέναντι στο παιδί τους.

Ανάλυση - Συζήτηση

Ολοκληρώνοντας το πρόγραμμα "Γονείς Στο Σχολείο" και ιδιαίτερα τη δράση "Η Μέρα του Γονέα" φάνηκε ότι βελτιώθηκαν και ενδυναμώθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι σχέσεις ανάμεσα στους γονείς, τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.

Ενισχύθηκε η αυτοεικόνα και η αυτοεκτίμηση των παιδιών με την παρουσία των γονέων τους. Τα παιδιά, ακόμη και τα πιο διστακτικά, φάνηκε ότι ενδυναμώθηκαν συναισθηματικά και λειτούργησαν με πολλή χαρά και εξωστρέφεια. Επίσης, τους δόθηκε η ευκαιρία να έρθουν σε επαφή και να εμβαθύνουν σε πολλά και ποικίλα θέματα και δεξιότητες και καθοδήγησαν τους γονείς τους εξηγώντας τους πως να λειτουργήσουν στο περιβάλλον της τάξης.

Παράλληλα, υπήρξε συναισθηματική ενδυνάμωση και των γονέων. Ενισχύθηκε ο δεσμός με το παιδί τους και γνώρισαν το περιβάλλον που εκείνο δραστηριοποιείται τις ώρες που δεν βρίσκεται στο οικογενειακό περιβάλλον. Επιπλέον, παρατήρησαν παιδαγωγικές προσεγγίσεις και μεθόδους διαχείρισης κρίσεων και συμπεριφορών, τις οποίες πολλοί μας ανέφεραν ότι άρχισαν να τις εφαρμόζουν και στο σπίτι τους. Εντυπωσιακό ήταν ότι κάποιοι γονείς, την "Ημέρα του Γονέα", χωρίς καμία παιδαγωγική κατάρτιση οργάνωσαν και εφάρμοσαν δραστηριότητες εκπαιδευτικού χαρακτήρα με μεγάλη επιτυχία. Έκαναν την αυτοκριτική τους και δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις όπου εντόπισαν οι ίδιοι δυσκολίες στη σχέση τους με το παιδί τους και αποφάσισαν να αναζητήσουν λύσεις από ειδικούς επιστήμονες.

Η δράση αυτή είχε θετικά αποτελέσματα και στις εκπαιδευτικούς, οι οποίες γνώρισαν καλύτερα τις οικογένειες των παιδιών και κατανόησαν κάποιες από τις συμπεριφορές τους. Παράλληλα, χρειάστηκε να ανακαλέσουν και να χρησιμοποιήσουν ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας και διαχείρισης της τάξης. Οι γονείς έδειξαν εμπιστοσύνη, αποδοχή και σεβασμό στο πρόσωπο των εκπαιδευτικών και συνεργάστηκαν πολύ αποτελεσματικά με εκείνες. Τέθηκαν, λοιπόν, συγκεκριμένοι στόχοι και οι δράσεις βοήθησαν στην αυτορρύθμιση των νηπιαγωγών και στη αυτοβελτίωσή τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι αρχικοί

ενδοιασμοί των εκπαιδευτικών όπως, η έκθεση των παιδιών σε άγνωστους για αυτά ανθρώπους, η δυσκολία οργάνωσης και συντονισμού των δράσεων, η έλλειψη χώρου, ο κίνδυνος χαρακτηρισμού των παιδιών, ο επιπρόσθετος εξωδιδασκτικός εργασιακός φόρτος, μερικά πρακτικά ζητήματα π.χ. η δυνατότητα άδειας των γονέων, καταρρίφθηκαν πλήρως και η επιτυχία του προγράμματος ξεπέρασε τις προσδοκίες όλων των εμπλεκόμενων.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά φάνηκε ότι η παραπάνω δράση, μέρος ενός προγράμματος που ξεκινά από την αρχή της χρονιάς, έχει θετικά αποτελέσματα σε παιδιά, γονείς και σχολείο, ενδυναμώνει τις μεταξύ τους σχέσεις και προάγει την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Επιπλέον, προέκυψε ότι εκτιμήθηκε το έργο και η αξία του θεσμού και του ρόλου του νηπιαγωγείου. Το παραπάνω πρόγραμμα θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε άλλες βαθμίδες της τυπικής εκπαίδευσης με τις ανάλογες αναπροσαρμογές. Θα μπορούσε επίσης να ξεκινήσει με την έναρξη του σχολικού έτους και να προταθεί ως πρόγραμμα e-twinning σε εθνικό, αλλά κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ανταλλαγή ιδεών και συνεργασία με άλλα κοινωνικοοικονομικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Εν κατακλείδι, το πρόγραμμα αυτό και συγκεκριμένα οι δράσεις “Ημέρα του Γονέα” φαίνεται ότι αποτελούν μία καλή πρακτική για το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Αναφορές

Bronfenbrenner, U. (1989). *Ecological systems theory*. In R. Vasta (Eds.), *Annals of child development*, 6, 187-251. Greenwich, CT: JAI.

Epstein, J. (1995). *School-family-community partnerships: caring for the children we share*. *Phi Delta Kappan*, 76 (9), 701-712.

Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. (1995). *Parental Involvement in children's education : Why does it make a difference?* *Teachers' College Record*, 97 (2), 310- 331.

Ryan, B. & Adams, G. (1995). *The family-school relationships model*. In: B. Ryan, G.Adams, T. Gulltta, R. Weissberg, & R. Hampton (Eds.), *The family school connection* (pp3-28). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2009). *Συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας: θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση ΑΕΒΕ.

Υπ. Απόφαση 13646/Δ1, Πρόγραμμα σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ Β' 687/10.02.2023).